

KOMENTARZ

„V4 dla silniejszej Europy” – przewodnictwo Słowacji w Grupie Wyszehradzkiej

Łukasz Ogrodnik

Objęcie 1 lipca br. przez Słowację jej siódmego rocznego przewodnictwa w V4 przypada na okres przywracania międzyrządowej współpracy w Grupie Wyszehradzkiej, czego skutkiem jest ambitniejszy niż uprzednio program. Rząd Roberta Ficy będzie starał się wykorzystać przewodnictwo także w kontekście przyszłorocznych wyborów parlamentarnych – zapowiedział powrót Grupy do działań w ramach UE, szerokich konsultacji w formule V4+ i wieloaspektowej współpracy sektorowej.

Jaki jest stan współpracy wyszehradzkiej po zakończeniu przewodnictwa Węgier?

Po ponad czterech latach zastoju we współpracy politycznej w V4 jej wznowienie przypadło na końcówkę węgierskiego przewodnictwa. Było to możliwe dzięki ukonstytuowaniu się nowego rządu na Węgrzech w wyniku [kwietniowych wyborów parlamentarnych](#), co przełożyło się na zmiany w węgierskiej polityce wschodniej i bezpieczeństwa, w tym na odstąpienie od prorosyjskich działań i na natychmiastową poprawę stosunków polsko-węgierskich. Zapowiedzią odblokowania międzyrządowej współpracy były m.in. deklaracje premierów Polski, Czech i Słowacji ze szczytu Europejskiej Wspólnoty Politycznej w Erywanii z początku maja br., krótkie konsultacje na marginesie szczytu Rady Europejskiej 18 czerwca oraz spotkanie premierów w podbudapeszteńskim Gödöllő 23 czerwca. O przywróceniu sektorowej współpracy wyszehradzkiej świadczyły z kolei spotkania ministrów obrony V4 w Budapeszcie 25 czerwca, a także rolnictwa 30 czerwca w Balatonfüred, które odbyło się z udziałem przedstawicieli Rumunii, Chorwacji, Bułgarii i Słowenii. Wcześniej węgierskiemu przewodnictwu udało się kontynuować spotkania przewodniczących parlamentów (26 lutego br. w Budapeszcie) i prezydentów – 3 grudnia ub.r.

w Ostrzyhomiu (odbywają się nieprzerwalnie co roku). Kolejny szczyt głów państw V4 ma mieć miejsce w Trenczynie w listopadzie br.

Jakie priorytety deklaruje słowackie przewodnictwo?

Motto przewodnictwa – „V4 dla silniejszej Europy” – wskazuje na koncentrację Słowacji na kwestiach unijnych. Cztery priorytety przewodnictwa to: konkurencyjność europejska, rozszerzenie UE, współpraca sektorowa oraz kontakty międzyludzkie. Przywrócenie politycznej współpracy wyszehradzkiej pozwala na ambitniejszy zakres tematyczny programu, niż było to możliwe w przypadku czterech poprzednich przewodnictw, w tym [polskiego](#) oraz [poprzedniego słowackiego](#), które nastąpiło bezpośrednio po rozpoczęciu inwazji Rosji na Ukrainę. Ponadto rząd Ficy, który postrzega przewodnictwo jako szansę na umocnienie swojej pozycji międzynarodowej, chętnie będzie sięgał po formułę V4+. W jej ramach zapowiada nie tylko konsultacje z unijnymi partnerami, w tym Niemcami i sprawującą prezydencję w Radzie UE Irlandią, ale również m.in. z Japonią, USA, Turcją, Indiami i Chinami. Korzystne z perspektywy Polski jest uwzględnienie w programie potencjału polskich terminali LNG w dywersyfikowaniu dostaw gazu w krajach V4. W odniesieniu do współpracy

KOMENTARZ PISM

sektorowej Słowacja wskazuje na potrzebę jej rozwoju w zakresie infrastruktury (w tym wieloletniego projektu kolei wysokich prędkości) i bezpieczeństwa (szczególnie współpracę policji), a w zacieśnianiu kontaktów międzyludzkich – na przydatność Międzynarodowego Funduszu Wyszehradzkiego, którego Bratysława jest siedzibą.

Jakie wyszehradzkie kroki w UE zapowiada rząd Ficy?

Przywrócenie konsultacji w V4 na szczeblu rządowym zwiększa szanse na wypracowywanie jej ujednoczonego stanowiska na forum UE. Państwa wyszehradzkie chciałyby zachować status beneficjentów unijnego budżetu, stąd waga przykładana przez przewodnictwo do negocjowanych w UE wieloletnich ram finansowych na lata 2028–2034. Podkreśla przy tym znaczenie unijnych środków na politykę spójności, wspólną politykę rolną, rozwój infrastruktury transportowej oraz energetyki jądrowej. Sceptycznie odnosi się zaś do unijnego systemu handlu emisjami ETS2, który obejmuje gospodarstwa domowe i transport, i zapowiada jego rewizję. Ponadto powołuje się na tradycyjne wsparcie, jakiego członkowie V4 udzielają państwom aspirującym do wejścia do UE. Za najbardziej do tego przygotowane rząd Ficy uznaje Czarnogórę, Albanię i Serbię (mimo że jedynie dwa pierwsze mają w całości otwarte negocjacje członkostwa w UE, a w przypadku Serbii są one faktycznie zawieszane). Natomiast w kontekście rozszerzenia UE o Ukrainę program przewodnictwa podkreśla potrzebę dostosowywania przez nią produktów rolnych do standardów unijnych i wsparcie w powojennej odbudowie Ukrainy, przy czym przywołuje rolę tranzytową państw V4.

Przed jakimi wyzwaniami stoi V4?

Negatywny wpływ na funkcjonowanie V4 mogą w dalszym ciągu mieć spory dwustronne. Choć poprawie uległy relacje polsko-węgierskie, po zmianie władzy na Węgrzech pogorszyła się koniunktura w stosunkach tego państwa ze Słowacją. Elementem napięć dwustronnych na powrót stały się tzw. dekrety Beneša (na ich podstawie rząd Czechosłowacji w czasie II wojny światowej m.in. pozbawiał obywatelstwa ludność węgierską i skonfiskował jej majątki, co z kolei stało podstawą do jej wysiedlenia). Było to przede wszystkim konsekwencją przyjętych przez Słowację pod koniec ub.r. przepisów, które penalizują „podważanie powojennego ładu”, oraz krytyki tych zmian ze strony nowego rządu Węgier. Choć władze słowackie deklarują wspieranie Ukrainy, informują jej rząd o założeniach przewodnictwa w V4 i wspólnie przygotowują czwarte dwustronne konsultacje międzyrządowe, reprezentują zarazem stanowisko pojednawcze wobec Rosji (wyrazem tego były np. wizyty premiera Ficy w Moskwie, w tym w maju br.). Uczynienie z dążeń pokojowych „piątego priorytetu przewodnictwa” (jak zaznaczył premier Fico) ma charakter nierealistycznego postulatu wobec rozbieżności w polityce wschodniej w V4 (m.in. Słowacja jest przeciwna członkostwu Ukrainy w NATO, a Węgry zapowiadają referendum w sprawie jej akcesji do UE). Wiąże się ponadto z ryzykiem użycia marki V4 w realizowaniu polityki rządu Ficy przed przypadającymi na jesień przyszłego roku wyborami do słowackiej Rady Narodowej. Dla Polski przywrócenie współpracy w V4 oznacza przede wszystkim perspektywę skuteczniejszej koordynacji kwestii unijnych z partnerami regionalnymi.